

menneskelige fysiologi under vægtløshed har øget forståelsen for forhøjet blodtryk og hjertesvigt. Fremover kan også danske studier af kæmpelyn gennemføres via ELIPS programmet. ELIPS gennemføres som en lang række mindre forskningsprojekter, hvoraf en del skal gennemføres på selve rumstationen, mens andre foregår i rumsonder. Danmark har deltaget i ESA's forskellige ELIPS-programmer i en årrække og har forpligtet sig til at deltage i ELIPS programmet indtil 2009. Den danske andel er på ca. 4 % i 2009. ELIPS er nu det eneste program, der omfatter mikrogravitationsforskning.

Telekommunikation. Det overordnede mål for ESA's telekommunikationsprogrammer er at forbedre medlemslandenes konkurrenceevne i forhold til satellitkommunikationsmarkedet. Danmark deltager i den del af telekommunikationsprogrammet, der omhandler forstudier, markedsanalyser, teknologiudvikling og småsatellitter. Danmarks andel af budgetbidraget til disse aktiviteter udgør ca. 0,4 % i 2009. Danmarks nuværende forpligtelser i forhold til Telekommunikationsprogrammet forventes afsluttet i 2010.

Løfteraketter. Udover Ariane 5 raketten, som har været i funktion siden 1980, er to mindre løfteraketter under udvikling (Soyuz og Vega). Derudover arbejdes der på at udvikle en generation af løfteraketter, der skal være i funktion i 2020. Ariane 5 raketten anvendes til opsendelse af såvel anvendelsesorienterede satellitter, f. eks telekommunikationssatellitter som videnskabelige satellitter samt opsendelse af forsyninger til den internationale rumstation. Raketterne sikrer Europa handlefrihed ved gennemførelsen af de europæiske rumfartsprojekter. Ariane 5 raketten, som har væsentlig større løfteevne, har primo 2003 afløst Ariane 4 raketten. Ariane 5 skal bl.a. anvendes til opsendelse af forsyninger til den kommende internationale rumstation. Det er allerede nu nødvendigt at sikre en fortsat videreudvikling af denne raket i en periode frem til 2009. Danmarks nuværende forpligtelser i forhold til Ariane-programmerne afsluttes i 2009, hvor Danmarks andel af budgetbidraget udgør ca. 0,1 % i 2008. Det danske engagement i fremtidens løfteraketter udgør ca. 0,15 % i 2009.

Teknologi programmer m.v. Med henblik på forberedelse af udviklingsprojekter implementerer ESA en række programmer til teknologiudvikling og forstudier. Programmerne sigter mod rumteknologisk og anvendelsesorienterede missioner. Danmarks forpligtelser i forhold til Teknologiprogrammerne forventes at udløbe i 2010.

19.15.03. Internationalt forskningssamarbejde (*Reservationsbev.*)

Bevillingen anvendes til de årlige udgifter for bl.a. danske repræsentanter i internationale råd og udvalg, til dansk deltagelse i internationale forskningssamarbejder, til medfinansiering af projektkoordinering i tilknytning til Eureka m.v. samt til en koordinatorpulje.

Særlige bevillingsbestemmelser:

Regel der fraviges eller suppleres	Beskrivelse
BV 2.2.11	Tilskud gives som tilsagn.
BV 2.2.13	Tilskud kan forudbetales.
BV 2.10.2	Bevillingerne på § 19.15.03.11. Internationale Samarbejdsprojekter kan forhøjes med indtægterne fra de tilbagebetalingspligtige lån og udviklingskontrakter, der blev ydet af den tidligere Udviklingsfond, således at der på § 19.15.03.11. Internationale Samarbejdsprojekter kan foretages en fortsat tilskrivning af renter og risikotillæg på lånene. Parallelt hermed kan der foretages hensættelser efter de principper, som var gældende i Udviklingsfonden. Rentesaften og risikotillægget følger diskontoen. Indtægterne kan genanvendes inden for § 19.15.03.11. Internationale Samarbejdsprojekter.